

Nr 266.

Av herr **Petrén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till medicinalstyrelsen m. m.*

I proposition nr 122 angående anslag till medicinalstyrelsen m. m. har herr statsrådet och chefen för socialdepartementet meddelat, att han funnit övervägande skäl tala för vidtagandet av sådan ändring i den för medicinalstyrelsen gällande instruktionen, att den däri intagna bestämmelsen, att styrelsens chef skall vara legitimerad läkare, upphäves, och att han därför ämnar i samband med övriga instruktionsändringar föreslå en dylik åtgärd. Visserligen framhåller departementschefen härvid, att ett upphävarde av nämnda kompetensföreskrift icke skulle utgöra något hinder för att såsom hittills till medicinalstyrelsens chef utse en läkare utan blott bereda möjlighet att välja den — med beaktande av alla på frågan inverkan omständigheter — lämpligaste av de personer, som vid ett givet tillfälle stå till förfogande. Man torde emellertid på goda grunder kunna antaga, att den ifrågasatta instruktionsändringen skulle få till följd, att det hädanefter snarast skulle bli regel, att en icke medicinskt bildad person bleve chef för medicinalstyrelsen, utan att denna befattning komme att bliva en reträttplats.

För vår del kunna vi icke finna detta vara lyckligt utan hålla före, att det vore tryggast, om det även i framtiden som hittills stode en läkare i spetsen för det svenska medicinalväsendet. De skäl, som i detta hänseende blivit anförda uti de i ärendet avgivna yttrandena, synas oss vara bärande. Sålunda anför centralstyrelsen för Sveriges Läkarförbund bl. a. följande beaktansvärda synpunkter:

»Att generaldirektören, även om han är läkare, icke kan behärska medicinen alla skiftande områden är visserligen riktigt, men detta berättigar ingalunda den uppfattningen, att en i medicinsk vetenskap okunnig och oförfaren person skall kunna ersätta en i allmänna medicinska ting väl förfaren. Det synes centralstyrelsen uppenbart, att den, som genom sina studier och utbildning samt genom hela sin verksamhet blivit inriktad på medicinska och hygieniska synpunkter, måste vara bättre skickad att uppehålla en så speciellt betonad tjänst som chefskapet i Medicinalstyrelsen, än en som i allt sådant är oerfaren. Givetvis måste den som fått utbildning som läkare på ett helt annat sätt vara i stånd att bedöma de många olika ärenden, som falla under Medicinalstyrelsens behandling, när de av vederbörande medicinalråd och det vetenskapliga rådet förberedas och föredragas. Särskilt viktigt är, att generaldirektören skall äga förmåga att taga initiativ till de förändringar och förbättringar inom hälso- och sjukvårdens område, som ständigt måste göras sig gällande, och kan ej, enligt centralstyrelsens mening, tänkas möjligt, att en icke medicinskt bildad chef skall äga förmåga därtill, åtminstone icke i någon mera avsevärd utsträckning.

En icke-läkare som chef måste vid sina beslut bli så gott som helt och hållet beroende av medicinalråden och det vetenskapliga rådets medlemmar. Det kan ju omöjligt begäras, att en icke-läkare skall kunna med verklig auktoritet deltaga i alla de utredningar och i alla de förslag angående medicinska ärenden, som tillkomma Medicinalstyrelsen och som ju äro dess allra förnämsta och viktigaste arbetsuppgifter. Man kan icke begära, att han skall så kunna intränga i alla invecklade hälso- och sjukvårdsfrågor, bedömande av rättsmedicinska obduktioners värde och betydelse för det enskilda fallet, rättspsykiatriska utlåtanden, epidemiska sjukdomar med deras begränsande åtgärders vidtagande för förhindrande av farsoters inträngande i landet, serumtillverkning, sinnessjukas vård och inspektioner av hospital m. m. dylikt, att han därom kan bilda sig en egen mening. Att även allmänheten ej skall kunna få förtroende för en beslutande myndighet i frågor, som så intimt beröra densamma och som ofta nog gälla människors väl och ve, och där kanhända chefen i många fall icke ens fattar innebörden av besluten, synes centralstyrelsen alldeles självfallet.

För den medicinskt bildade chefen ställer sig saken helt annorlunda; även om han ej kan vara speciellt sakkunnig på alla områden äger han, om han är en duglig man, förutsättningar att sätta sig in däri och bilda sig en egen mening på grund av denna sin utbildning och livsverksamhet för öfrigt.

Då departementschefen velat göra gällande, att betydelsen av att chefen för medicinalstyrelsen är läkarutbildad minskats genom att fackkunskap numera på helt annat sätt än förr står till medicinalstyrelsens förfogande, främst som följd av vetenskapliga rådets tillkomst år 1912, må här vidare ur medicinalstyrelsens yttrande följande återgivas:

»En ändring av styrelsens organisation med tillgodoseende av det ifrågasatta behovet av andra kvalifikationer än läkarkompetens för styrelsens chef och vissa styrelsens ledamöter skulle vidare medföra, att dessa icke-läkare vid sin sida måste hava representanter för den medicinska sakkunskapens olika grenar, med andra ord ett utvidgat vetenskapligt råd.

Denna anordning torde med all sannolikhet — särskilt med hänsyn till det faktum, att läkare i framskjuten ställning redan förut ofta nog äro till ytterlighet tagna i anspråk för olika värv — bli mycket tungrodd. Det kommer säkerligen att visa sig hart när omöjligt att varje gång, då behov av deras medverkan föreligger, påräkna deras inställelse för sådant ändamål utan menlig tidsutdräkt, vilket medicinalstyrelsen redan med nu rådande organisation av styrelsens vetenskapliga råd stundom fått erfara.

Det är riktigt, att medicinalstyrelsen i ett antal frågor har behov av biträde av speciellt utbildade läkare; men av minst lika stor eller större vikt är det emellertid, att styrelsen äger hos sig fast anställda läkare (medicinalråd) med god medicinsk allmänbildning, vilka därjämte förvärvat en ingående erfarenhet i den allmänna hälso- och sjukvårdens skilda områden.

Representanter för olika medicinska institutioner, såväl in- som utländska, skulle sannolikt rinna det märkligt, att chefen för landets medicinalväsen vore lekman och sålunda icke förtrogen med en stor del av de frågor, han satts att som högste chef handlägga och representera. I våra grannländer Danmark, Norge och Finland samt för närvarande även Tyskland äro cheferna för respektive länders medicinalväsen läkare.

Det skulle icke vara till gagn för medicinalväsendet, om styrelsen vid för handlingar med utländska myndigheter skulle representeras av en chef, som icke vore i stånd att behärska de frågor, om vilka förhandlingarna rörde sig.

Vid dylika förhandlingar kan auktoriteten hos vederbörande representant helt visst vara av mycket stor betydelse.»

Såsom högsta hälsovårdsmyndighet tillkommer det medicinalstyrelsen att vidtaga nödiga åtgärder, när epidemien av svårare smittosam sjukdom hotar. I dylikt fall synes oss behovet av en läkare såsom styrelsens chef framträda särskilt tydligt. Han tvingas då att jämte föredragande byråchefen aktivt deltaga i arbetet på epidemiens bekämpande. Telegram och rapporter kunna inströmma under alla tider av dygnet, och besluten måste träffas utan uppskov. Generaldirektören finge då ofta giva sina order utan tillfälle till någon som helst rådplägnings. En icke-läkare såsom chef komme vid dylika för landet ytterst viktiga situationer att ställas alldeles åt sidan. Han bleve med andra ord *faktiskt* nödsakad att lägga chefsskapet i den sakkunnige byråchefens hand.

Det svenska medicinalväsendet gör med all rätt anspråk på att intaga en hög ståndpunkt. Den utveckling, som sålunda nåtts och som alltjämt befinner sig i framåtskridande, har ägt rum under legitimerade läkare som chefer för landets centrala medicinska ämbetsverk. Det vill förefalla uppenbart, att det under sådana förhållanden skall fordras mycket vägande skäl, innan man företager någon förändring i nu rådande ordning. Vi kunna dock icke finna, att sådana skäl blivit förebragta av departementschefen.

Vad beträffar den rent administrativa sidan av medicinalstyrelsens verksamhet gäller naturligen detsamma som för andra centrala verk, nämligen att såväl organisationstalang och andra administrativa egenskaper som ock representativ förmåga hos chefen äro både önskvärda och nödvändiga, men det torde aldrig komma att bereda svårigheter att bland landets många läkare finna personer med lämpliga kvalifikationer även härutinnan.

På grund af vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen, vid beviljandet af anslag till medicinalstyrelsen, i motiveringen till sitt beslut ville göra det uttalandet, att den nuvarande bestämmelsen i instruktionen för medicinalstyrelsen, att chefen för styrelsen skall vara legitimerad läkare, icke bör upphävas.

Stockholm den 12 mars 1928.

<i>Alfred Petré.</i>	<i>William Linder.</i>	<i>Wilhelm Björck.</i>
<i>Sigfrid Hansson.</i>	<i>A. O. Frändén.</i>	<i>G. Kobb.</i>
<i>Kerstin Hesselgren.</i>	<i>Georg Bissmark.</i>	<i>Erik Anderson.</i>
	<i>Sven Linders.</i>	